

РОЛЬ ДЕРЖАВИ У ФОРМУВАННІ КУЛЬТУРИ ЕКОЛОГІЧНО БЕЗПЕЧНОГО ВИРОБНИЦТВА ПРОДУКЦІЇ СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА

*Карпюк Г.С.,
здобувач вищої освіти освітньо-професійної програми «Менеджмент»
Миколаївський національний аграрний університет*

На сучасному етапі розвитку суспільства, в період економічних реформ і бурхливого індустріального зростання відбулося різке погіршення якості навколишнього природного середовища, що змусило більшість країн, у тому числі Україну, задуматися про проблеми екології та важливість їхнього негайного вирішення. У зв'язку з цим підвищується значущість екологічної функції держави, реалізація якої сприяє гідному існуванню людини в екологічно сприятливому, придатному для життя навколишньому середовищу і, зрештою, виживанню людства як біологічного виду. Будь-яка держава має реальні можливості забезпечувати необхідний рівень охорони навколишнього середовища, екологічних прав і свобод громадян [1]. Поява екологічної функції у системі функцій держави є наслідком потреби у державно-правовій охороні природи. До цього часу питання використання та охорони природи вирішувалися в рамках економічної діяльності держави та розглядалися як прояв її економічної функції. Загострення екологічної обстановки, зростання ролі та значення сфери взаємодії суспільства та природи призвели до необхідності появи в числі функцій держави самостійної екологічної функції [2].

Головне призначення екологічної функції держави полягає в тому, щоб забезпечити науково-обґрунтоване співвідношення екологічних та економічних інтересів суспільства, створити необхідні гарантії для реалізації прав людини на чисте, здорове та сприятливе для життя довкілля. З самого початку індустріальної доби їй були притаманні риси, що містять у собі зародки майбутніх негативних наслідків: марнотратне використання сировинних та енергетичних ресурсів, забруднення ґрунту, атмосфери, річок та морів промисловими відходами. Суперечності між суспільством і природою нині досягли своєї кульмінації. Екологічне спрямування діяльності держави розглядається і розвивається зараз в основному в рамках екологічного права [3].

Екологічна функція держави є однією з функцій сучасної держави – стратегічний напрямок її діяльності, що характеризує сутність і призначення держави як особливої керуючої системи у сфері екологічних відносин.

Сільське господарство – це один із найважливіших економічних видів діяльності, який відіграє важливу роль для постійного забезпечення джерел існування, виробництва харчових продуктів та забезпечення доходів. Сільське господарство як вид діяльності залежить від зовнішніх умов навколишнього середовища, оскільки потребує використання товарів та послуг, що надаються самою екосистемою, та таких екологічних ресурсів, як земля, ґрунт, вода, енергія. На сільське господарство припадає більшість споживання води у світі [4]. Стійке сільськогосподарське виробництво сприяє збереженню довготривалої продовольчої безпеки. Політика стимулювання та підтримки сталого сільського господарства зі збереженням земельних та водних ресурсів, біорізноманіття та екосистем, при посиленні стійкості до умов зміни клімату та стихійних лих була узгоджена на міжнародному рівні, оскільки вона необхідна для збереження природних екологічних процесів [5].

У свою чергу, внаслідок кліматичних змін сільське господарство зазнає змін в умовах водозабезпеченості, підвищеної температурної дії, змін у поширенні комах шкідників та хвороб, підвищеного рівня вимивання поживних речовин із ґрунтів [5]. Також важливе значення мають, особливо щодо впливу на процес зміни клімату, викиди шкідливих речовин у повітря та атмосферу внаслідок зміни характеру землекористування в процесі сільськогосподарської діяльності (наприклад, вирубування лісів), використання горючих матеріалів для вироблення енергії та цілей транспортування у сільському господарстві, а також як наслідок травних функцій худоби (виділення метану). У процесі сільськогосподарської діяльності в навколишнє середовище можуть виділятися речовини, що руйнують озоновий шар, зокрема метилбромід, який широко використовується в багатьох країнах як ґрунтовий та структурний фумігант для контролю за комахами-шкідниками.

Проблемою для санітарного стану навколишнього середовища є залишкові продукти від речовин, що використовуються в сільському господарстві, таких як добрива та пестициди. Залишкові речовини у ґрунтах від використання агрохімікатів відіграють істотну роль при визначенні якості, родючості та рівня забруднення ґрунтів. Екологічний та соціальний розвиток відтепер має розглядатися як тісно взаємопов'язані аспекти, а не як окремі основні напрямки сталого розвитку. Такий комплексний підхід перетворює прагнення до екологічної стійкості на магістральний напрямок розвитку, що характеризується підвищенням якості та кількості робочих місць, посиленням соціальної інтеграції та скороченням масштабів бідності. Досягнення позитивних результатів цілком можливе, проте для цього потрібно розробити такі політичні заходи для кожної конкретної країни, які б дозволили не упустити можливості та вжити заходів щодо подолання проблем, виявлених у результаті інтеграції елементів, пов'язаних із навколишнім середовищем, соціальним розвитком та гідною працею, а також забезпечили гладкий та справедливий перехід до стійкої економіки.

Насправді, у найбільшому виграші могли виявитися країни, що розвиваються, і країни з ринком, що формується. Для стійких підприємств та ринків праці екологічно чистіша економіка як шлях до сталого розвитку є необхідністю, а не питанням вибору. Різке зростання споживання природних ресурсів та забруднення навколишнього середовища погіршуватиме зростання використання запасів прісної води та родючих земель і призведе до того, що швидкість скорочення біорізноманіття та зміни клімату досягнуть неприйнятної або навіть некерованого рівня. Надмірне використання природних ресурсів, таких як лісові та рибні резерви та чиста вода, а також зростаючий рівень забруднення, у тому числі викидами парникових газів, набувають планетарних масштабів. Відомо та доведено, що погіршення екологічної обстановки завдає економіці та суспільству, може звести нанівець усі досягнення в галузі розвитку та боротьби з бідністю, отримані за останні десятиліття [4].

Невирішені соціальні проблеми, такі як безробіття (особливо серед молоді), а також освіта, охорона здоров'я, санітарія та інфраструктура ускладнюють вирішення екологічних проблем. Проблеми працюючої бідноти і низького рівня безпечності робочих місць, як і раніше, зачіпають сотні мільйонів людей по всьому світу, у той час як поширена відсутність базового соціального захисту підвищує вразливість багатьох людей перед екологічними та економічними потрясіннями.

За рахунок поєднання таких інструментів, як ринкові механізми, нормативні правові акти, державні інвестиції, політика в галузі держзакупівель та інформаційно-пропагандистські заходи, уряди можуть здійснювати підтримку підприємств та створювати сприятливе середовище, що сприяє поширенню зеленої практики на виробництві, інвестиціям у нові зелені продукти та послуги, а також створення робочих місць. Тим не менш, цей перехід передбачає наявність як переваг, так і втрат для зайнятості, особливо коли необхідний глобальний зсув у рамках моделі економічного розвитку великих компаній, галузей та країн.

Бібліографічний список

1. Стратегія біорізноманіття ЄС до 2030 року: Повернення природи у наше життя. URL: <https://tlu.kiev.ua/pro-nas/novini-zakhodi/novina/article/strategija-bioriznomanittja-jes-do-2030-roku-povernennja-prirodi-u-nashe-zhittja.html> (дата звернення: 18.04.2021).
2. Стратегія біорізноманіття ЄС до 2030 року: Звернення Комісії до Європейського Парламенту, Ради, Європейського Економічно-Соціального Комітету та Комітету Регіонів. URL: <https://uncg.org.ua/wp-content/uploads/2020/10/Stratehiiia.pdf>.
3. Екологічні аспекти сільськогосподарського виробництва / Кірейцева О.В., Сокол Л.М. // Економіка АПК. - 2017. - № 7 - С. 29. URL: <http://eapk.org.ua/contents/2017/07/29>.

4. Прокопишин О.С., Столярчук А. В. Екологічна безпека як складова сталого розвитку сільського господарства. URL: <https://conf.ztu.edu.ua/wp-content/uploads/2017/12/31.pdf>

5. Екологічні наслідки традиційного сільського господарства. Органічне виробництво в Україні. URL: <http://ecoindustry.pro/avtorski-statti/ekologichni-naslidky-tradyciynogo-silskogo-gospodarstva-organichne-vyrobnyctvo-v>

*Науковий керівник - Мельник І.О.,
канд. екон. наук, доцент кафедри економіки підприємств,
Миколаївський національний аграрний університет*